

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izmisi nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tujce dežele toliko več, kolikor poština znaša. — Na naročbe, brez istodobne vpošiljatve naročnine, se ne ozira. — Za oznanila plačuje se od štiritopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolé frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je na Kongresnem trgu št. 12. Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je iz Vegove ulice št. 2, vhod v upravnništvo pa s Kongresnega trga št. 12.

Telefon št. 34.

Škofov harač.

III.

V vseh časih in v vseh krajih držali so se klerikalci v denarnih zadevah vedno klasičnega načela: Non olet! Vse so jemali, kar so dobili, in nikdar niso vpraševali, od kod da prihaja, tako da je nastal in se po vsem svetu razširil pregovor, da ima cerkev dober želoдец.

V skrb, od kod dobiti za nameravane zavode potrebne in za naše razmere uprav velikanske svote, spomnil se je Njegova knezoškofja milost gesla „non olet“ in skoro bi rekli, da se je z njim sprijaznil.

Premilostni gospod knezoškof se je namreč za prispevke za svoje zavode obrnil tudi do nemškega prebivalstva v naši deželi, in to s posebnim pozivom, kateri je seveda pisan v nemškem jeziku.

Ta knezoškofov apel na nemške žepne ni nič manj zanimiv, kakor je bil pastirski list in izvršilna naredba k njemu, tako da je pač umestno, da seznanimo občinstvo z vodilnimi mislimi njegovimi, zlasti ker označujejo nekatere teh misli prav drastično politiko tiste stranke, ki ji Nj. knezoškofja milost avtoritativno zapoveduje.

V uvodu temu nemškemu apelu, zatrjuje gospod knezoškof, da so kranjski Nemci z veseljem, da celo z navdušenjem pozdravili njegovo misel o ustanovitvi konvikta in katoliške gimnazije ter se radostno odločili, prispevati k ustanovnim in k vzdrževalnim stroškom za te zavode, potem pa toži, da to navdušenje ni dolgo trajalo, in da je jeden sam članek v nekem nemškem listu zadoščal, da se je velika večina Nemcev izrekla proti škofovim nameram.

Ne vemo, kdo je Njegovi knezoškofji milosti natvezil, da so kranjski Nemci „mit Freude, ja mit Begeisterung“ sprejeli njegovo misel. Morda so se res ogrevale zanje kake srpanjske device, ali mej Nemci ni bilo opaziti nikakega navdušenja za škofove zavode. Nemci, dasi v tej zadevi niso direktno interesirani, niso bili škofovega naznanila prav nič veseli, ker poznajo nevarnost klerikalizma in škodljivost tiste nestrpnosti in netolerantnosti, po kateri se odlikuje v katoliških konviktih vzgojena mladina.

Sicer pa ve najbrž gospod knezoškof sam, da dotični članek, na katerega se sklicuje, ni prav nič uplival na Nemce, ker so si že a priori bili odločeni, da za škofove zavode ne bodo ničesar dali. To bi bil gospod knezoškof lahko vnaprej vedel, saj toliko je moral vendar že spoznati razmere, da ve, kako odločni in dosledni nasprotniki klerikalstva so kranjski Nemci.

O kaki premembi v mišljenju kranjskih Nemcev glede škofovih zavodov v resnici niti govora ni, in nam se dozdeva, da je gospod knezoškof o njej govoril samo zato, da bi mogel govoriti o nacionalnih nagibih, ki naj so Nemce vodili. Gospod knezoškof predstavlja stvar tako, kakor da so Nemci iz narodnih vzrokov nasprotni njegovim zavodom, dočim dejanski jim le iz svojega svobodomiselnega stališča nasprotujejo.

Toda gospod knezoškof je potreboval to zmoto, da bi mogel nanjo obesiti svoje narodnopolitično veroizpovedanje, iz katerega naj posnamejo Nemci, da gospod dr. Jeglič nikakor ne misli biti slovenski škof, ampak da hoče biti Nemcem popolnoma pravičen. Njega knezoškofja milost piše: „Ko sem se pri intronizacijskih slavnostih v stolni cerkvi predstavil svojim ljubim dijeceznanom, rekel sem, kakor je dejansko resnica, da sem po rojstvu, po vzgoji in po mišljenju Slovenec, a da prav dobro vem, da se nahajajo v moji škofiji tudi Nemci, za katerih dušno srečo skrbeti in katerih naravne pravice varovati — četudi jih je komaj 5 do 6 odstotkov vsega prebivalstva — sem vendar kot katoliški škof ravno tako dolžan kakor skrbeti za dušno srečo in varovati pravice Slovencev. Menim da sem doslej ostal pri besedi in ostanem tudi v prihodnje.“

To je jedro škofovega apela do kranjskih Nemcev. Ta odstavek naj Nemcem posvedoči, da je Njega knezoškofja milost v prvi vrsti škof univerzalne katoliške cerkve in da so mu Nemci delali krivico, ko so ga po svojih listih razglašali kot slovenskega škofa. Njega milost je Slovenec, ali ne tudi slovenski škof.

V očigled izjavi Nj. knezoškofje milosti, da si je svest dolžnosti, varovati naravne

pravice kranjskih Nemcev, torej njih narodne in politične pravice, se moramo vendar vprašati: Kako se ta izjava strinja s politiko klerikalne stranke, tiste stranke, katere vrhovni poveljnik je gospod knezoškof? Ko je v deželnem zboru obstajala še neka dotika mej napredno narodno stranko in mej nemškimi veleposestniki, vpili so škofovi pristaši na polna usta o izdajstvu, dasi narodna stranka ni šla nikdar tako daleč v priznanju „naravnih pravic“ kranjskih Nemcev, kakor ljubljanski knezoškof, dasi le nemške naravne pravice le v najskromnejši meri priznavala. In še sedaj, ko je ta dotika prenehala, ko „zveza“ že davno več ne obstoji, zagnajo se klerikalni žurnalisti, sami duhovniki in torej škofovi podložniki, neprestano v našo stranko s staro in obrabljeno dolžitvijo, da smo se izneverili narodnemu programu, na katero suho limanico pa noben kalin več ne sede.

V ostalem delu svojega spisa govori Njega knezoškofja milost o nemški nacionalni ideji, katero seveda obsoja, kakor katoliška cerkev sploh ni prijazna narodnostni ideji kot taki, naposled pa prav milo moleduje za krajcarčke in tudi za goldinarčke za svoje zavode, ki bodo sicer v prvi vrsti namenjeni Slovincem, v katere pa se bodo sprejemali tudi Kočevci. Celo za to bo skrbjeno, da se bodo gojenci naučili nemškega jezika tako, da ga bodo zmožni v govoru in v pisavi, a po takih koncesijah sme škof pač upati, da bodo Nemci globoko posegli v polne svoje žepne in škofu navalili denarja, da ne bo vedel kam. Non olet.

Po tem, kakor poznamo kranjske Nemce, sodimo, da se je Nj. knezoškofja milost močno urezal pri svojem računu. Temeljna pomota tiči v mnenju, da izvira nasprotstvo Nemcev proti škofovim zavodom od tod, ker se je raznesla govorica, da hoče biti Nj. milost dr. Jeglič slovenski škof, dasi je to nasprotstvo v istini le posledica odločno protiklerikalnega mišljenja kranjskih Nemcev. Zato tudi ta apel ne bo našel odmeva, čeprav obsega prav očitno „Pater peccavi“.

Za nas Slovence pa je ta škofova

epistola prav podučna in nam ostane dobro v spominu. Ta epistola je razdrla legendo o „slovenskem Strossmayru“, ki so jo premeteni spletkarji spravili mej občinstvo, in nam pokazala, da zastopa in priznava vodja kranjske klerikalne stranke vsa druga narodnopolitična načela, kakor v zadnjih letih njegova stranka. In to je tudi nekaj vredno ter se bo dobro porabilo, kadar se nam bodo škofovi žurnalisti zagnjali pod noge.

V Ljubljani, 20. oktobra

Claryjeva vladna izjava.

„Politik“ piše pod naslovom „Neutral“ o vladni izjavi pred parlamentom takole: Pač je mili glas Jakoba, katerega čujem, toda hrapava roka, katero držim, je Ezava. Pač je bil grof Clary, ki je v (otvoritveni) seji drž. zbornice prečital programatično nastopno izjavo interemistične vlade, toda duh, ki jo preveva, je duh barona Chlumeckega, moža, na čegar grobu bodo mogli kdaj napisati: „Tu počiva on, in to je edino mesto, katero je prevzel brezplačno“. Gladke fraze so, katere ponuja provizorni predsednik v ministrskem svetu. Toda za njimi je skrita — neodkritosrčnost. Ko je stopil knez Windischgrätz na čelo vlade, je proglasil začetek dobe odkritosti in resnice; grof Thun si je izbral red in avtoriteto za vodilno geslo. Sedaj pa se nam zdi, da se je začel čas zakulisne diplomacije in zahrbtnje politike, kar sploh ne more biti drugače ondi, kjer je baron Chlumecky spiritus rector. — „Politik“ proglašja potem program nove vlade za neodkritosrčen, lažnjiv in slepeč, katerega treba pobijati.

Demonstracije na Češkem.

Odpravo jezikovnih naredeb so pozdravili Čehi na tri načine: za manifestom, z viharjem v parlamentu in s poličnimi demonstracijami. Demonstracije so vprizorili češki radikali in socialni demokratje, ki so se pri tem znašali tudi nad Mladočehi in na „Nar. Listi“. V manifestu se izražajo Mladočehi toli zmerno in obzirno samo zategadelj, da ne spravijo desnice v nevarnost, in da ne onemogočijo Poljakom in katoliški narodni stranki nadaljnega ob-

LISTEK.

Gdč. Sandrock — Hamlet.

O Hamletu je nastala cela literatura. Estetiki, filozofi in medicinci so nam razjasnovali in razreševali njegov značaj; kar je jeden dokazal kot jedino pravo, ovrgele je drugi kot povsem napačno, in tako nam je Hamlet vsaj deloma še vedno zagonetka, katero si sleherni razlaga po svoje. Zato je Hamlet najzanimivejša uloga inteligentnemu igralcu, in zato si to dramo ogledamo radi vsikdar, kadar nam tega danskega princa predstavlja kak nov igralec, ker nam vedno podaja kaj svojega in zanimivega. Bolj nego v vsaki drugi ulogi kaže se nam v tej, da je igralec v istini umetnik, ki stvarja iz lastne duše, iz lastnega vira. Zato pa velja tudi še danes Goethejev rek, da se naj le najboljši igralci polotijo te težke naloge.

Slavljena francoska igralka Sarah Bernhard, ki potuje leto za letom s starimi paradnimi ulogami in z novimi senzacijskimi toaletami po svetu, si je izvolila letos Hamleta v novo atrakcijo, in to je zavedlo tudi našo Adelo Sandrock — kije isto tako ekscentrična kakor njena fran-

coska koleginja, — da se je par dni pred njo predstavila Dunajčanom v isti ulogi. Toraj kar dva ženska Hamleta odjednem k obilici moških Hamletov, ki so Dunajčanom več ali manj dobro znani. Gotovo je to zanimiv pojav, ki mi je vzbudil željo, da izpoznam in primerjam obe predstavi.

Pa zadovoljiti sem se moral le z gdč. Sandrock; da vidim Bernhard, ni hotela usoda. Ne proklinjam je radi tega, saj sem, — soglasni sodbi pač smem verovati — bil deležen boljšega dela.

Ker se obeča Slovincem „Hamlet“, letos že drugič, upam, da ustrežem s poročilom o tej predstavi.

Zglašal se je gotovo marsikdo radi ženske v tej moški ulogi. Kar se radi pikantnosti potrpi v opereti, tega se v resni igri, v veličastni drami Shakespearovi pač ne bi smelo prenašati. Sandrock sama je vse prerresna in prevestna igralka, da ne bi upoštevala tega, kar je govorilo proti njeni nameri. Ako pa je v nji premagala vendarle želja po senzaciji, želja, da se zjednači s proslavljanjo francosko koleginja in gotovo tudi želja, da jo prekosi in premaga, si je zato prizadejala, da slušalec in gledalec pozabi, da ima pred sabo žensko v moški ulogi.

Velika in polna postava (nehoté so

prišle človeku na misel besede kraljčine o Hamletu [zadnje dejanje]: „debel je in teško sope“, odločno kretanje, sonoren glas (ki je bil seveda v prisiljeni globokosti in je zaradi tega marsikaj izgubil na svoji modulaciji), vse to je storilo, da se je lahko pozabilo, da tiči v zelo srečno izbrani maski — ženska.

Kljub še vedno upoštevanju tradiciji in kljub Goethejevi avtoriteti, da se predstavlja Hamlet kot plavalas, kar baje bolj pristojna sanjarskemu temperamentu, izbrala si je Sandrock črno masko. Črni, globoko v čelo padajoči lasje in smrtno blede obličje podajalo je njenemu Hamletu v črni halji brez najmanjšega lepotečnega nekaj demoničnega, in mislim, da s to besedo tudi najbolje označim Sandrockino igro. Ne oni sanjavi, neodločni Hamlet, temveč oni strastni osvete svojega očeta živeči Hamlet, to je bil značaj, katerega nam je predstavljal. Po tem značaju je bila odmerjena vsa igra; vse govorjenje in kretanje, in ta poteza jo je včasih celo dovedla do pretiravanja. Morda je hotela demoničnost podkrepiti z vedno temnim, grozečim pogledom, z mnogokrat nenaravnim zavijanjem oči.

O te oči, kako ti žare, kako ti pretresajo dušo s svojim pogledom! One ti govore, dostikrat mnogo glasneje in jasneje,

nego jezik; naravno, da so torej včasih tudi bolj pretiravale nego ta.

Mojstrska je bila scena, ko H. zaklinja prikazen svojega očeta. Ves strah in obup, vsa groza in srditost, vsa bolest in vse osvetoželje je bilo izraženo v besedi in igri; ta moment je bil v istini pretresljiv.

Manj so mi ugajali monologi. Tu je gdč. S. le prerada pozabljala, da izražajo misli in ukrepe, ki se porajajo v Hamletovi duši, da je tu mirnost in zamišljenost mnogo umestnejša nego prekipavanje in prehitavanje v besedah in nervozna nemirnost v kretanju. Tako je bil monolog: „Biti ali ne — je zdaj vprašanje“ preveč raztrgan in je zato marsikaj strpel na svojem pomenu. Pač so bili tudi tu dobri momenti. Pri besedah: „Spati — umreti“ sedla je v naslanjač, položila glavo vznak in vztrajala par trenutkov kot mrtva —, kar je bilo dobro premišljeno in doseglo lep učinek. Tudi naslednji dialog z Ofelijo, z večkratnim opominom, naj gre v samostan, je bil preveč raztrgan, deloma kot monolog, deloma kot dialog recitiran. Scena z gledališko predstavo, med katero opazuje Hamlet kralju, mu vzbuja vest s komentarjem igre ter mu dobi potrdilo kraljeve krivde, ta scena je bila sicer igrana z veliko virtuoznostjo, vendar ne realistiško in torej ne prav. Kra-

stanka v sedanji večini. Zategadelj je napravil manifest na desničarske stranke najboljše vtisk. Kakšen vtisk pa napravi manifest na volilce, danes še ni znano. Gotovo je, da radikalci in socialni demokratje silno agitirajo proti zmernosti Mladochevov, katere bi na vsak način radi spravili v usodo Staročehov. Poulične demonstracije so se vršile v vseh večjih čeških krajih. Zlasti hude pa so bile v Pragi, ki je obdana danes z vojaškim kordonom ter je več trgov zasadenih. Vojaštvo in policija sta nastopala proti demonstrantom jako „energično“. Rabilo se je orožje, žvižgale so sablje in pokali revolverji. I seveda, čeških izgedov nikakor ni trpeti! Čudno ni potem, da so bili demonstranti tudi jako „energični“ in da so si dali duška na način, ki sicer ni pravilen.

Ministrska kriza v Srbiji.

Skupščina je storila svojo dolžnost, dovolila je naknadni kredit 3½ milijona frankov za vojno, poklonila se je Milanu, — in sedaj lahko gre. Odgodena je do konca t. l. Pa tudi ministrstvo Vladana Georgjeviča lahko gre. Brez vesti in sramote je dovolilo Milanove krutosti in potrdilo krivične obsodbe srbskih radikalcev pred škandaloznim prekim sodom ter ta sod tudi pred skupščino toplo zagovarjalo, sedaj pa dobi — višnjevo polo. Iz Belegrada se namreč poroča, da se izvrši v kratkem kabinetna izprememba, in dose-danji finančni minister, Petrović postane novi ministrski šef. Nö, Georgjević ali Petrović ali kdo drugi, sistem ostane neizpremenjen. Milan bo vladal še nadalje, najsi tudi spremeni svoje pomočnike.

Nemški cesar za močno ladijevje.

V prisotnosti Viljema II. so spustili predvčerajšnjim v Hamburgu novo oklopnico v morje. Dinerja v mestni hiši se je udeležil tudi cesar. Seveda Viljem ni mogel vztrpeti, da bi si ne privoščil napitnice. In naglašal je, da je Nemčiji močno ladijevje britko potrebno. Pomnožitev pomorskega brodovlja je potrebna zlasti radi inozemskih interesov. „Ako bi se v prvih osmih letih njegove vladanja tako pomnožitev ne bila odrekla moji vladi, pri čemer mi niso prizanesli niti z roganjem in zaničevanjem, kako drugače bi mogli dandanes pospeševati svoje cvetoče trgovstvo in svoje prekomorske interese!“ Toda le počasi prodira v Nemčiji smisel za to; žalibog pa je Nemčija tolikanj bolj razjedena od brezplodnega strankarjenja. Razum za svetovna vprašanja napreduje med Nemci le počasi. Svetu se je obraz tekom nekaterih let zelo spremenil. Čemur je bilo treba prej stoletij, se izvrši sedaj v nekaterih mesecih. Vsled tega so naloge cesarja in vlade izredno narastle, rešiti pa jih bo možno le tedaj, če se nemški narod od svoje strankarjenja in če se postavi složno za cesarja. Nemški narod mora, ponosen na velikost svoje domovine in zavedajoč se svoje notranje vrednosti, spoštovati razvoj tujih držav, prinašati žrtev za svoje svetovno stališče ter, odpovedujoč se strankarskemu duhu, v edinosti podpirati svojega cesarja.

Ijevič se ne vsede k Ofeliji na gola tla, se ne zviija in ne plazi proti kralju, kakor tiger proti svoji žrtvi, ter ne plane v osodnem trenutku nanj kot kaka krvoločna zver. Tako ravnanje ne bi dovedlo do zaželjenega cilja. Sicer isto pregrešil tudi marsikaki drugi Hamlet, in S. Bernhard je baje baš tu še mnogo bolj pretiravala, — vendar se mi zdi jedino pravo, da Hamlet raz svoje blazine pri Ofeliji mirno opazuje kralja, hoteč izpoznati, kak učinek napravi nanj igra ter njegova razlaga iste. Zato mi je tudi ono zvijanje in plazenje po tleh vzpričo velike množice dvornikov, ki naj se za to čudno telovadbo niti ne zmeni — bilo vedno zoperno, in igralec, ki je prezrl to priljubljeno sredstvo za vzbujanje interesa, mi je veljal vedno za resnega, mislečega umetnika.

V prizoru, ko vzbuja materi vest, ko ji živo opisuje razliko med prejšnjim in sedanjim možem, je bila zopet Sandroek izborna in kazala ves svoj temperamet. Takisto v sceni na grobišču in v dvoboju s Laertom.

S kratka: Sandroek, znana mi že od poprej kot izborna igralka, dokazala je tudi v Hamletu svojo veliko umetniško moč. Dasi so nekateri momenti bili manj srečni, bila je v drugih sijajna. Svojo težko nalogo pogodila je kar najbolje.

Hanoaux o vojni v Transvaalu.

Bivši francoski zunanji minister Hanoaux se je izrazil nekemu ameriškemu žurnalistu o vojni v Transvaalu tako-le: Vojna z Buri se ni začela samo radi zlatih rudokopov, zaradi vprašanja dinamičnih koncesij in radi izvestnih gospodarskih in parlamentarnih vprašanj, nego vse to je le preteveza; Angliji je za razširjenje svoje moči in zato hoče odstraniti vse ovire. Tu imamo opravka z domnevano „pravico“ naroda, ki se čuti mogočnega, spretnega in inteligentnega ter se smatra poklicanim, da podjarmi in uniči vse, kar je na poti razširjenju njegove moči. Angleški ministri to svojo politiko naravnost priznavajo. Konflikt v Južni Afriki je bil tak, da bi nastala vojna prej ali slej. Rod, ki teži za povečanjem svoje moči, stoji na potu rodu, ki ni sličen drugim podjarmljenim, barbar-skim in napol civiliziranim rodom. Prebivalci južnoafričanske republike pripadajo krščanskemu evropskemu narodu. Anglosaski osvobjevalci se bodo srečali s krepkim, neizrabljenim narodom, s poštenimi holandskimi kmeti. Na strani teh stoje Oranžici, vsi Afrikanci in mr. Schreiner, premierminister kolonije. Skratka: nasprotujoči si stranki predstavljata na eni strani Holance in vse one, ki so holandskega pokolenja, na drugi strani pa Angleže in Uitlandce (priseljence). Za Angleže ni malenkost napasti narod tako slavnega imena in tolike moralne avtoritete, kakoršno imajo Nizozemci s svojo sijajno minolostjo in s svojim mogočnim vplivom na protestantski svet. Kdo bo zmagal, kdo bo premagan, ne vem, rezultat bo vsekakor obžalovanja vreden. V Afriki se vrši vse počasno in odločitve zoré polagoma. Hanoaux se boji, da se potegne Nizozemska za Bure in ves razpor se završi potem z epohalno politično evolucijo. Že Napoleon je dejal, da je Antverpen top, obrnjen proti Angliji. To se tiče nizozemskih luk. Ako opusti Nizozemska svojo nevtralnost, izgubi Anglija svojo sedanjo varnost. Bojna sreča je opoteča. Zato se je Salisbury pomisljal tako dolgo.

Vojna v Južni Afriki.

Tudi danes ni posebnih poročil z bojišča. Niti Mafeking niti Kimberley še ni padel in tudi iz Natala ni nobenih vestij o usodi Ladismitha. Tu pa so imeli predstraže baje že hude praske in brččas se vname ondi huda bitka. Angleži so zapustili doslej Newcastle, Dundee in Glencoe ter zbrali vse v teh mestih bivajoče čete pri Ladysmithu. Zategadelj se zgrabijo Buri in Angleži brččas že te dni za to veliko mesto. Možno pa je tudi, da se Buri izogonejo angleškim četam, ter da jo mahnejo naravnost proti Pietermaritzburgu, glavnemu mestu Natala. O bojnih četah, ki so zbrane v Natalu, ni znanega nič gotovega. Oranžijski Buri imajo okoli 15.000 vojakov, transvaalski Buri pa 9.000. Angleži pa tudi okoli 15.000. Iz Londona došle brzjavke poročajo o raznih malih bojih ter navajajo pri vsakem nekaj burskih mrtvecev. Izgube Angležev pa so — čudno! — vedno neznan.

Seveda to še ne izpričuje dejstva, da je naloga zanj neprimerna. Vendar genialni igralci odpustimo zmoto, katero je proizvedla tako genialno. Soglasna sodba je bila, da je sijajno zmagala francosko kolegino, in neki odlični kritik se je kratko, a jedrnato izrazil: „Hamlet Sandroek je bila zmota, Hamlet Bernhardin pa pregreha“.

Da sem govoril le o glavni ulogi, ne spomenivši drugih, temu ni le vzrok nenavadna prikazen ženskega Hamleta, temveč tudi dejstvo, da so vsi drugi igralci — izvzemši jedino Ofelijo, ki je zlasti v prizoru blaznosti bila prav dobra — tekmoval med sabo, kdo bode najslabši. Na Raimundovem gledališču nismo ravno preveč razvajeni, a taka škandalozna igra je res vse presenetila.

Tudi režija je imela mnogo napak na vesti. Da dvorane niso bile nič kaj kraljevske, je odpustljivo; a da je kralj, mesto v svoji spalnici, molil v gotiški cerkvi, je že nekoliko čudneje; najčudneje pa je gotovo, da so pri Ofelijevem pogrebu nastopile nekatere dame v povsem moderni žalni obleki s klobukom in pajčolanom po najnovejšem pariškem kroju. Menda so si izposodile te pogrebne svoje toalete iz bližnje Mariahilfske konfekcije! Kaj tacega na cesarskem Dunaju vendar ne bi smelo biti, saj se šteje v greh celo malomestnim pozornicam.

F. G—l.

Nekaj črne zgodovine.

(Dalje.)

Še nekaj!

Da duhovščina sovraži vsako prosveto, je dokaz prepis Urbana VIII. (1623 do 1644) z velikim matematikom in astronomom Galilejem. Galileji (r. 18. svečana 1564 v Pizi) je namreč, kakor znano, učil doma na univerzi in po spisih, da je solnce fiksna zvezda, okoli katere se suče naša zemlja: dokazal je torej Kopernikov solnčni sistem. Čujte, in Galileji se ni bal tega razlagati vsemu svetu! Toda slabo je naletel. Že papežu Pavlu V. ni bilo posebno všeč to, in zato je določil kongregacijo kardinalov, kateri naj ta Galilejev uk natančneje pretehtajo. Kardinali se snidejo in kmalu sklenejo v svoji visoki modrosti, da se ne suče zemlja okoli solnca, in da tudi zemlja ni okrogla, a vspricho tega proglase Kopernikov sistem za protisvetopisemski in protiverski. L. 1615 je moral Galileji pred papeža, a se je odtegnil obsodbi in kazni le po posredovanju svojega mecena Cosma II., vojvode florenškega. Toda moral je obljubiti, da ne bode razširjal več tako bogokletnih nauk. Šestnajst let je torej molčal; a dalje molčati mu ni bilo mogoče, zato izda svoj slaven „Dialog o Ptolomejevem in Kopernikovem sistemu“, kateri je izšel leta 1632, in pretresel ves svet. Galileji je gotovo mislil, da bodeta pamet in modrost vendar premagala zastarele bedarije, dasi spadajo k ukom cerkve, a nekoliko se je zanašal tudi na prijateljstvo papeža Urbana VIII., katero mu je ta izkazoval kot kardinal. Toda pametni in modri Galileji se je naposled enkrat zmotil, kajti Urban je takoj sklical kolegij kardinalov, kateri naj bi „Dialog“ prerešili in videli, li se knjiga strinja s katolicizmom. Kak rezultat je ta preiskava imela, si lahko mislimo, ker sklicani kardinali sodniki niso bili niti matematiki niti astronomi, temveč zelo bornirani ljudje. Galilejovo knjigo so torej proglasili za krivoversko, in Galileja je papež citiral pred se. Kaj naj je storil tedaj ubogi mož, zlasti, ker je njegov zaščitnik Cosmo II. med tem umrl, in je vladal slabi in mladi vojvoda Ferdinand II. Slušal je torej! Poklonil se je papežu, in ta ga je dal navzlic prejšnjemu prijateljstvu vreči v temnico, dokler se ne obsodi. Precej dolgo je moral starec čakati na obsodbo, a dočkal jo je le. In kakšna je bila ta? Na kolenih kleče je moral dne 20. junija 1633. leta velikanske resnice, katere je učil, slovesno preklicati, ali bi pa moral umreti na gromadi! Mož, 70 let star, preklical je, toda srd nad sramoto to in zmago neumnosti, bil je v njem tako velik, da je, ko je vstal, z nogami udaril ob tla in vskliknil: „E pur si mouve“, in vendar se preniče! Kaznovan zato, bil je zaprt v inkvizitsko temnico v Rimu, kjer je moral ob vodi in kruhu tri leta zapored moliti vsak dan po 6 rožnih vencev in 7 Davidovih psalmov. S tem se je moral pečati veliki mislec Galileji!

To je klerikalizem, ki je prijatelj luči, svobode in vede! Seveda, tisti časi so minuli, ko je vladalo tako nasilstvo, toda gospoda, ni še dolgo, ko ni bilo drugače.

(Dalje prih.)

Slovensko gledališče.

(„Kmet milijonar“ ali „Deklica iz čarovne dežele“. — Romantična čarovna pravljica s petjem v treh dejanjih. Spisal Ferdinand Raimund. Godba N. Drechslerjeva.)

Seveda so že davno umrli tisti časi, ko se je gledališki svet navduševal za Raimunda in za njegove romantiške in čarobne igre. Danes n. pr. imponirajo izvečine samo deci in tistim ljudem, ki ne vprašajo po tem, kaj se godi, temveč po tem, kako se godi na odru — t. j., ali je kaj groma in bliska, ali kaj posije mesec, ali je tudi časih kaj rdeče luči, ali se prikaže kak duh, ki ga dvignejo nevidne sile izpod odra, ali kaj pojo in plešejo — itd. itd. Saj je še mnogo takih reči, ki prijačo mnogim. In pričarati na oder obilico najrazličnejših duhov, ki se trudijo in pehajo, da osrečijo dvojico, trojico bednih zemljanov, ali da nasprotujejo drug drugemu — to je znal Raimund! In mi, ki gledamo njegova naivna dela, moramo resnično priznati, da je imel mož velikansko domišljavost, ki je ustvarjala v neizmerni množici vse mogoče in nemogoče duhove in pri-

kazni, katerim je omogočila kratko bivanje na odru s tem, da jih je obdala z rahlim dihom realnega življenja...

Simbolistika ni pojav v poeziji, da bi ga meni nič, tebi nič zametali. Da je že vladala, nam izpričuje Raimundova doba; da se nam spet bliža, kaže ta Sudermann in Hauptmann, ki sta že nekaj takega napisala — eden brez uspeha, drugi z uspehom. Ali v sedanjih — recimo — romantiško-čarobnih delih vidimo moč globokega duha, pravo, resnično, čisto poezijo brez otročarije in prisiljene komike, čutimo mogočno silo, ki nas pogreza v sanje, da preživljamo s pesnikom one trenutke, ko je ločen od realnosti sanjal njegov duh, ustvarjajoč sanje...

Te moči nima Raimund. Pri njem je vse tako lahko kot suh list, ki trepeče z drevesa na zemljo. Nič nas ne dvigne, nič ne vznemiri — kvečjemu nas vznemirjajo večne izpremembe in dolgi premori, ki so na odrih, kjer ni sredstev in priprav pa zadostno izkušenj — kot n. pr. pri nas — neizogibni.

Kaj je povedal ali vsaj skušal povedati Raimund v „Kmetu milijonarju“, tega res ne vemo in menda še marsikdo drugi ne, ki je bil sinoči v gledališču. Če bi prav temeljito vse razmišljali, kar smo videli in slišali, česar pa ne utegnemo, bi našli končno nekaj plehki morali podobnega, a to bi nas razjezilo, zatorej smo veseli, da ne utegnemo. Sicer se je pa obsodil Raimund sam. Ajakseljček — nekaj klown ali po lastni izpovedi „lerpub“ v kraljevini duhov — začne precej v začetku od dolgega časa dremati in hvali povest Lakrimozino zavoljo nje dolgosti — nemara je mislil reči: dolgočasnosti. Tudi nekaj dovtipov je posejanih v tej čudoviti igri. Ali so res dovtipi, prav za prav ne vemo, ali smejali so se ob njih nekateri vendar-le. Smejali so se, ko je ropotalo Sovraštvo s „prekletimi babami“, ko se je isto Sovraštvo laskalo Zadovoljnosti z „lepo Salcburgarco“ — mislilo je menda na sladko hruško — in ko je Starost krivično sodila lesenega konja, da je „isker kot hudič“.

„Kmet milijonar“ je morda primerna igra za nedeljo popoldne, za otroke. Tega bodo gledali brez dobička in škode, pa vsaj potrpežljivo in zadovoljno — nam pa naj čim bolj prizanašajo s takimi igrami. Priznati moramo, da je bila uprizoritev prav skrbna, videli smo celo več novih okraskov in kulis, a vendar onega bogastva, ki reši „Kmeta milijonarja“ smrti po dunajskih odrih, ne moremo zahtevati pri nas.

Igrali in peli so tako, da smo dobili vtisk, da je bilo premalo izkušenj na odru. Glavna uloga je bila v rokah g. V. House, ki se je pokazal spretnega igralca. Dobro je pogodil izpremembe v govoru in kretanju, ki jih zahteva uloga. Govoril pa je nekako težko slovenščino. Ugajal je njegov vlo-ženi kuplet, drugi se mu niso posrečili. Neroden njegov strežaj je bil g. Veble, ki ni zlasti z rokami vedel ni kam, ni kako. Krepak in lep ribič je bil gosp. Deyl, za kratek čas je prav dobro skrbel g. Verovšek kot Ajakseljček. Malo čarovniškega je imel na sebi gosp. Šturm, več sta imela gg. Danilo in Orehek. Sivo Starost je izvršno pogodil gosp. Inemann. Pijanica je dobro markiral g. Polašek, g. Lebeda se je pač žrtvoval. Ugajal je tudi g. Puš.

Izmed ženskih ulog nam je najbolj prijala gđ. Slavčeva z ljubko zunanostjo in lepo igro. Tudi gđ. Ogrinčeva nam je bila všeč. Gospa Danilova je govorila s patozom. Gospa Polakova je nekoliko poskrbela, da ni splaval „balet“ še bolj po vodi. Naše „balerine“ naj oblečejo vsaj jednake nogavice in se naj učé doma zibati se po taktu. Gospa Housova je bila ljubeč strežaj Tofan, ki je govoril prav čedno slovenščino, gđ. Vračko pa lep Amor.

Drechslerjeva godba je precej prazna in monotonna.

Gledališče je bilo polno — in to je bilo sinoči najboljšo vsaj za blagajnico.

—a—

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 20. oktobra.

— Klerikalna „narodnost“. V uvodnem članku IV. zvezka dr. Ušeničnikovega „Obzornika“ čitamo tudi tole: „Nemogoče je (torej), da bi se zedinili v imenu narodnosti in njej na ljubo prezrli druge točke, ki nas ločijo. Ne govorimo o „slovenskem razporu!“ Otročje naziranje to!

Svetovni razpor je, katerega se tudi mi udeležujemo; in čudo bi bilo, ko bi se ga ne. Ves svet je razpolovljen v dva tabora — sporna točka ni nihče drugi nego Kristus sam — in več kot izvoljeno ljudstvo bi morali biti Slovenci, da bi bili izvzeti iz občečloveške slabosti... In na drugem mestu čitamo, da je klerikalcem „nebeška domovina ljubša kakor zemeljska“, in da jim „sme tisočkrat bolj vera biti več kakor narodnost“. — Da, da, narodnost klerikalcem ni vredna niti piškavega oreha, zato pro dajajo svojo zemeljsko domovino njihovim voditeljem v „Vaterlandu“ Nemcem; za plačilo pa pridejo v „nebeško domovino!“ No pa tudi že na tem svetu jih Rim in Dunaj za njihovo brezdomovinsko in nenarodno, izdajalsko naziranje nagradi prav izdatno.

— **Pečat zlobe ali neumnosti?** „Slovenec“ nam je odgovoril v svoji št. 238 z dne 16. oktobra, kjer smo mu dokazali, zakaj smo se slovenski učitelji zoperstavili duhovnim vajam. Ponatisnil je pod gorjenim naslovom odlomek našega dokazovanja, ki se prične: „Z vpeljavo duhovnih vaj za slovensko učiteljstvo se je pritisnil...“ in do „... dokler se ne vpeljejo duhovne vaje za vse stanovne“, — ter je potem modro dostavil: „Proti taki neumnosti ali pa zlobnosti polemizovati ne moremo. Le to omenimo, da bi bili, ako se hočemo držati sklepanja „Narodovega“ pisca, največje propalice papež Leon XIII., škofje, duhovni, milijoni vernikov in v ogromni ves naš narod slovenski, ki se s tako vnmemo leto za letom udeležuje duhovnih vaj. Tudi zloba in neumnost imata svoje meje!“ Izvrtino! Pribijemo pa sledeče: 1.) Da je naša vpeljava popolnoma utemeljena radi vpeljave „duhovnih vaj za slovensko učiteljstvo“, zato je najboljši dokaz „Domoljub“ št. 19, kjer se prav po „kranjsko krščanski navadi“ lepo opisuje slovensko učiteljstvo; „Slovenec“ odgovor na naša vprašanja v št. 224 z dne 12. oktobra; zadnji pastirski list, druga polovica in vse one pridige, pojasnila in opombe, ki jih je zadnji teden slišal slovenski narod s posvečenih lec, ko je grmelo in treskalo na ubogo slovensko učiteljstvo trnje, kakor takrat, ko je Peter amijenski pridigal zoper krvoločne muzelmane in ljudstvo navduševal za križarsko vojsko zoper liberalno učiteljstvo, — ne, zoper krivoverce. 2.) Tudi zloba in neumnost imata svoje meje, a pri „Slovencu“ pa še ti dve lastnosti ne, kajti drugače bi ne prišel do sklepa, kakoršnega je hotel, kajti kdaj se je pisalo in grmelo, da so že papež, škofje, duhovniki in verniki udeležili duhovnih vaj iz teh vzrokov, kakor slovensko učiteljstvo, kdaj se je radi teh izdal skoro bi rekli „nalašč“ škofov list? Hej! 3.) Proti taki „neumnosti“ (!?) ali pa „zlobnosti“ (!?) polemizovati ne moremo. Vsega spoštovanja vredno orožje! Ako se jim dokaže, pa vpijejo, da je to neumnost ali pa zloba. Kaj, gospodje! ko bi se i mi poslužili takih izrazov: „Kaj nam mari!“ Proti taki „neumnosti“ ali pa „zlobi“ polemizovati ne čemo! — Potem padejo vsi dokazi v Ljubljano. Končamo pa z opombo: **Tudi pri „Slovencu“ ima „učenosť“ in dokazovanje svoje meje.** — To je naša zadnja beseda!

Pristen ljudski učitelj.

— **Uredništvo „Ljubljanskega Zvona“.** Piše se nam izza kulis: v kakšne sfere že segajo kremplji avstrijske klerikalne reakcije, to kaže tudi prezanjiv slučaj, da je vlada pritisnila na dosedanega urednika „Ljubljanskega Zvona“, gospoda Bežeka, ki je c. kr. profesor, da je moral odložiti uredniški posel! „Zvon“ ni političen list, ne peča se z dnevnimi političnimi vprašanji, ampak je beletristično znanstven mesečnik. Ker pa je smer tega lista vendarle napredna, v plemenitem pomenu besede liberalna, svobodomiselna, zato je že od nekdanj trn v očeh znanih naših nazadnjakov od najmlajšega kranjskega kaplana do prevzvišenega ustanovitelja katoliške gimnazije! Kar se ne tiska v „Katoliški Tiskarni“, to naj pogine, to naj se zatne!

— **Nemška podivjanost.** Iz Celja se nam piše 19. t. m.: Danes smo spremili k večnemu počitku dra. Franceta Janežiča, kateheta na c. kr. višji gimnaziji in slovenskega vzor-duhovnika. Koliko simpatij je užival blagi ranjki, kazal je današnji velikanski pogrebni sprevod, katerega je vodil celjski gospod opat. Nad petdeset duhovnikov je bilo v sprevodu. V cerkvi je imel

propoved dr. Medved iz Maribora, in marsikatero oko se je porosilo ob krasnem govoru, kateri je slikal dosedanje v vsakem oziru neomadeževano življenje ranjkega. Žalibog je skrajna nestrpnost naših podivjanih nasprotnikov tudi ta trenotek omadeževala s svojo brutalnostjo. Gimnazijski dijaki so nameravali zapeti dve nagrobnici v slovenskem jeziku. Takoj je vložil znani slovenski odpadnik, ravnatelj Končnik svoj veto, češ, ako hočete sploh peti, smete peti v latinskem jeziku. Ob enem jim je prepovedal vsaki slovenski napis na trakovih pri vencih, in naši dijaki so se morali udati, dočim so dijaki nemške narodnosti (v septimi!) demonstrativno kazali nemški napis na traku darovanega venca. Neverjetna, a žalibog kruto resnična vest z avstrijske gimnazije. Toda, da bi se ob grobu slovenskega duhovnika ne smela zapeti žalostinka v slovenskem jeziku, to nam ni pripustil naš užaljeni ponos! Naše vrlo slovensko pevsko društvo se je, dasi v zadnjem trenotku, vendar polnoštevilno zbralo na koru farne cerkve ter po končanem cerkvenem obredu polnodoneče zapelo Jenkovo „Na grobeh“. Hej, da bi videli, kako je poskočil Končnik s svojega sedeža! Ker ni mogel iz klopi, je stal ves čas blede obraz kakor zid, ker je moral slušati — materinščino. Njegova nadebudna hčerka pa se je obrnila proti koru ter glasno, da se je po cerkvi razlegalo, zaklicala: „unerhört!“ Ti uboga punca, ko bi te tvoj stari oče čul, obrnil bi se trikrat v grobu. Drugi nemškutarji pa so ob zvokih slovenske pesmi bežali iz cerkve, kakor bi jih bil sam satan podil iz nje. Občinski zastop, na čelu mu slavni podžupan Rakuž in znani Fürstbauer, je bil že prej ob slovenski propovedi dr. Medveda zbežal iz cerkve; dasi smo morali mi prvi del propovedi, ki je bil v nemškem jeziku, čisto mirno slušati. Prekašali pa so svojega ravnatelja njegovi učenci in gojenci. Sokol je položil na grob svojemu bratu venec s slovensko trobojnico. Že med sprevodom smo morali čuti marsikatero zaničljivo opazko na našo trobojnico. Venec je ostal na grobu, trak pa so vzele v svoje varstvo šolske sestre ter ga ponesle domov. **Nemški gimnazijci to vidijo, se zaženejo za šolskimi sestrami ter jim skušajo iztrgati trobojni trak, gapsujejo in opljuvajo.** Dotična šolska sestra je komaj ubranila, da ji niso oropali trakov. Da, gosp. Končnik, ponosni smete biti na svoje učence! Prav lepo ste jim vzgojili; danes so se skazali vredne dane jim vzgoje. Tako podivjanost, ki ne čuva niti svetinj komaj umrlega kateheta in učitelja, taka podivjanost je mogoča samo v Celju. In ni je gimnazije na svetu, kateri bi zamogli zabeležiti v chronique scandaleuse jednakega surovega dogodka, kakor ga beležimo danes v anale celjske nemške višje gimnazije.

— **Restavracija v „Narodnem domu“.** Piše se nam: Gostilna v „Narodnem domu“ je zdaj, odkar jo je prevzel gosp. Massryk, dobro obiskana, bila bi pa lahko še bolj, ko bi bil zunaj na zidu kak napis, da se nahaja v „Narodnem domu“ sploh gostilna! Veliko tujcev ne vé, da je tam kaka restavracija, a nekateri, ki sicer vedó, da je v „Narodnem domu“ gostilna, mislijo, da je to samo privatna, društvena gostilna, namenjena samo udom čitalničnim. V interesu „Narodnega doma“ in njegovega gostilničarja bi bilo, ko bi društvo „Narodni dom“ dalo napraviti nad gostilniškimi okni eleganten napis „Restavracija in kavarna“ — ali kakor že. Torej: bodimo nekoliko bolj praktični in podjetni! Gostilna v „Narodnem domu“ je javna, zatoorej imej tudi javen napis!

— **Ruščina v Idriji** se začne poučevati brezplačno drugi mesec. Kdor želi udeleževati se pouka, naj pride v ponedeljek dne 23. t. m. ob 8. uri zvečer v „Čitalnico“ na pogovor in določitev kraja, časa in knjig.

— **Nepreviden kolesar.** Trgovski vajenec R. P. je povozil danes jutraj v Hilsrjevih ulicah 8 let staro šolsko učenko Katarino Židan. Bila je lahko poškodovana.

— **V Ameriko.** Število izseljencev iz kranjske dežele vedno bolj narašča. Ni dneva, da bi se kdo ne izselil. Včasih se odpelje kar po 50—100 oseb skupaj. Pred malo dnevi je bilo baje v Bremeu 80 oseb zavrnenih, ki so se hotele odpeljati s parobrodom „Severo-Nemškega Lloydja“. Morali so nazaj. — Danes je policija spet

prijela na južnem kolodvoru fanta, ki je še podvržen vojaški dolžnosti, in jo je hotel popihati v Ameriko.

— **Nesreča.** V Podkrajju pri Aržišah se je 15. t. m. 5letni hčerki Neže Vozel na ognjišči vnela obleka. Otrok se je tako opeknel, da je nekaj ur potem umrl.

* **Duhovite rožice dunajskega župana.** Minolo nedeljo so imeli na Dunaju veliko slavnost. Vzidal se je temeljni kamen za novo cerkev sv. Kanizija. Pri banketu je imel župan dr. Lueger dve napitnici. Prva napitnica je bila posvečena fevdalcem. Dr. Lueger je konstatiral: „Danes sedimo prav prijetno skupaj: fevdalci, jezuitje in jaz“. Druga napitnica pa je bila namenjena klerikalcem. Dr. Lueger je naglašal, da je „v vsakem jezuitu, frančiškancu, dominikancu itd. več tolerance, kakor v onih, ki se take le delajo“. Končal pa je svojo govoranco tako-le: „Mi Dunajčani jemo radi postne jedi, mi smo slavni iznajditelji najboljših postnih jedij. Ali imajo kje take štruklje kakor pri nas? In kje imajo take krofe kakor mi? In kadar jemo kifeljce, mislimo na pregnani polumesec (na Turke!)“. In poslušalci dr. Luegerja, klerikalci in fevdalci, so mu ploskali viharo. In kaj bi ne! S svojimi duhovitimi govornimi rožicami je že docela podoben patru Abelu ali celo Abrahamu od sv. Klare!

* **Naobrazba v Švedski.** Grof Lev Tolstoj, sin romanopisca, ki je pa sam tudi ugleden pisatelj, piše v „Pet. Ved.“: Švedska je med onimi redkimi deželami, kjer so dohodki večji od stroškov. Zato pa ne troši nobena država toliko za izobrazbo naroda, kakor v tej deželi. Prebivalcev je okoli pet milijonov, a za izobrazbo potrosi vlada 15 $\frac{1}{2}$ milijona kron na leto. A tega ne plača za šole, kajti za te izda še posebej 16 milijonov kron. Rusija porabi za omiko ljudstva petkrat manj.

* **Zanimiv dvoboj.** Radi člankov, ki so izšli v listu „Aurora“ proti generalu Mercierju, se je vršil predvčerajšnjim v Parizu dvoboj med člankarjem in pisateljem knjige „Vojska proti narodu“, Urbainom Gohierjem in med sinom generala Mercierja, poročnikom Mercierjem. Pisatelj Gohier je zadal poročniku teško rano preko prs, Gohier pa je dobil le majhno prasko na čelu. Poročnik Mercier je v Afriki samovlastno ustrelil črnega nosača, ki je zbežal pred njegovo togoto na angleška tla.

Telefonična in brzojavna poročila.

Razkrinkani dr. Šusteršič.

Dunaj 20. oktobra. Na mesto dr. Ferjančiča je bil danes izvoljen podpredsednikom poslanske zbornice poljski poslanec Piętak. Ferjančič je padel, ker se je njegovi kandidaturi uprla nemška klerikalna stranka. V današnji seji je češki poslanec dr. Pacak stopil k načelniku nemške klerikalne stranke dr. Kathreinu in ga je vprašal: Kaj pa imate vever proti dr. Ferjančiču? Na to pa je Kathrein, vidno nevoljen in silno razburjen, rekel: Kaj pa hočete od mene? **Obrnite se do dr. Šusteršiča: Ta je vsem členom nemške katoliške stranke pisal pisma, v katerih jih je prosil, naj ne volijo dr. Ferjančiča, ker je dr. Ferjančič „ein gottloser Mensch und Pfaffenfresser. Ta pisma so napotila nemško katoliško stranko, da je strmoglavila dr. Ferjančiča“.** (Opomba uredništva: Vedeli smo že prej, da se od slovenske klerikalne strani spletarki proti dr. Ferjančiču, ali dokumentarnega dokaza zato nismo imeli. Zdaj ga imamo. Dostavljamo za danes le še, da smo vprašali, če je dr. Pacak pripravljen, izpričati to poročilo in dobili smo odgovor, da je dr. Pacak naročil, nam to sporočiti, in da je on vsak čas pripravljen to izpričati.

Dunaj 20. oktobra. Boj za podpredsedništvo poslanske zbornice se je danes končal. Vsled izjave nemške klerikalne stranke, da nikakor ne glasuje za dr. Ferjančiča, vplivali so razni faktorji na dr. Ferjančiča, naj prostovoljno odstopi. Govorili so z njim telefonično Bulat, Bilinski, grof

Allred Coronini in dr. Laginja. Naposled je dr. Ferjančič, kateremu ni šlo za osebo nego za stvar, izjavil, da prostovoljno odstopi od kandidature, ako v to privolijo Cehi. Danes jutraj je imela slovenska krščansko-narodna zveza sejo, v kateri je dr. Laginja naznanil, da po dogovoru z dr. Ferjančičem prevzame ponudeno mu kandidaturo za mesto podpredsednika, ako se s tem strinjajo vsi klubi desnice. Klub je sklenil kandidirati dr. Laginjo, toda samohipotetično, če Poljaki ne postavijo nobenega kandidata. V češkem klubu je bil radi dr. Ferjančiča velikanski vihar. Trajal je cele 3 ure. Vsi govorniki so zastopali stališče, da desnica na noben način ne sme odnehati od kandidature dr. Ferjančiča, da na noben način ne gre, da bi se zgodilo vedno samo to, kar zahtevajo nemški klerikalci, in da Cehi ne bodo nikakor trpeli, da bi desnica doprinesla osebne in stvarne žrtve, kadar bi jej nemški klerikalci postavili nož na prsa. O tem viharju izvedeli so tudi drugi poslanci. Prišel je v klub Dzieduszycki, potem Bilinski, knez Schwarzenberg, grof Palffy, Spinčić in naposled Abrahamowicz, ki so na vse načine prigovarjali Čehom, naj vendar odnehajo. Naposled so Cehi sklenili s posebnim ozirom na prostovoljni odstop dr. Ferjančiča, da bodo glasovali za tistega kandidata, katerega določi izvrševalni odbor desnice. Ta se je sešel danes opoldne. Poklican je bil dr. Laginja, ki je izjavil, da kandidature ne sprejme, nato je bil določen Piętak. V imenu češkega kluba se je izjavilo, da zahtevajo Čehi, naj se vse stranke desnice brezpogojno uklonijo vsakemu sklepu izvrševalnega odbora. Češki klub se ukloni danes, pričakuje pa, da bo nemška klerikalna stranka v prihodnje pošteno postopala. Na to je Kathrein ves razdražen zapustil sejo.

Dunaj 20. oktobra. Današnja seja poslanske zbornice, za katero je vladalo velikansko zanimanje, se je začela šele ob pol 1. uri. Napetost je bila splošna. Najprej je imel Schönerer običajni konflikt z dr. Fuchsom, potem je Bielowek pozivljaval pravosodnega ministra, naj čim prej odgovori na interpelacijo poljskih poslancev zaradi umora v Polni. Sledila je volitev prvega podpredsednika, potem pa je bil nad uro dolg premor. Ko je levica izvedela, da je pri volitvi I. podpredsednika pogorela, začela je molelovati, naj se njen kandidat Prade izvoli vsaj za drugega podpredsednika. Desnica je to odklonila. Ob pol 3. uri se je zopet začela seja, in je predsednik naznanil izid volitve. Podpredsednikom je bil izvoljen Piętak s 197 glasovi. Prade je dobil 165 glasov, 10 listkov (čegavih?) je bilo praznih, 14 glasov je dobil socialist Steiner, jeden glas Bilinski, jeden glas Ferjančič. Komaj je predsednik naznanil izid volitve, nastal je strahovit škandal. Vsa levica od Luegerja do Wolfa je tulila in razgrajala kar se je dalo. Čuli so se klici: „Poštenjak iz Škandalicije“, „Židovski hlapec“, „Koliko ste za to dobili?“ „To je plača, ker ste podpisali Bykovo interpelacijo.“ „Kako je bilo z gališko branilnico?“ „Vi drugi Zima.“ Nemci so insultirali tudi Jaworskega, kličeč: „Usque ad finem.“ „Vi ste lep poštenjak“; pa tudi nemški klerikalci so bili pošteno opsovani. Ko se je začela volitev drugega podpredsednika, je levica zapustila dvorano in je bil izvoljen zopet Lupul. Po volitvi rediteljev in zapisnikarjev se je zaključila seja. Prihodnja seja bo v torek.

Dunaj 20. oktobra. Splošni utis današnje seje je, da je desnica, dasi se je izkazala nekoliko slabotno, vendar dosegla uspeh in zmagala proti združenim Nemcem, Lahom in socialistom. Clary in njegovi zavezniki so čakali občutljiv poraz. Poljaki so dobili resno lekcijo in celo Lewicki in Rutowski priznavata, da je nemško psovanje Poljakov poljski klub še tesneje privezalo na Čeha.

Dunaj 20. oktobra. Da se razžene vsako nesporazumljenje, bodi konstatirano, da smo včeraj, govoreč o spletkah slovenskih klerikalcev proti dr.

Ferjančiču imeli v mislih domače kranjske klerikalce, ne poslancev, ki so vsi brez razložka bili solidarni z dr. Ferjančičem.

Dunaj 20. oktobra. Na vseučilišču so danes nacionalci uprizorili velik škandal. Novi profesor avstrijske zgodovine, iz Inomosta došli klerikalec Hirn, bi bil moral danes imeti svoje prvo predavanje. Dijaki so zasedli dvorano in so z razgrajanjem in prepevanjem „Wacht am Rhein“ preprečili predavanje.

Kostanjevica 20. oktobra. Nadučitelj Kaligar je umrl. Pogreb bo jutri ob 3. uri popoldne.

London 20. oktobra. Buri so po kratkem boju zasedli Lobatsi in in Ramathlabama, ležeča 20 milj severno od Mafekinga. V Natalu so zavzeli Ladmansriff, Hoppstarn in Harkinsspruit. Angleži se boje, da zasedejo Dundee, kar bi bila za Bure velikanska pridobitev. Dundee leži 25 milj od Ladysmitha, kjer imajo Angleži 1200 mož. V Dundeeju se koplje najboljši premog in je ta kraj središče vseh železnic. Za Angleže je največje važnosti, ker drugod ne morejo dobiti za ladje potrebnega premoga.

London 20. oktobra. Pri Aktonu v Natalu je prišlo do boja. Buri so poskušali preprečiti Angležem, da bi se umaknili proti Ladysmithu, a to se jim ni posrečilo. V Ladysmithu je bil prijeto neki angleški vojak, ki je imel tajne zveze z Buri.

Tinktura zoper kurja očesa

— gotovo najboljšo sredstvo —
za hitro odpravo kurjih oces, trde kože itd.

Stekleničica z rabilnim navodom 25 kr.
Dobiva se v (20—42)
deželni lekarni „pri Mariji Pomagaj“
M. Leustek-a v Ljubljani.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 806,2 m. Srednji vlačni tlak 736,0 mm.					
Oktobar	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura v C.	Vet. brz.	Nebo
19.	9. zvečer	747,8	4,4	brezvetr.	jasno
20.	7. jutraj	748,7	—1,0	sl. sever	jasno
	2. popol.	747,2	9,8	sl. sever	jasno

Srednja včerajšnja temperatura 6,3°, normalna: 9,9°.

Dunajska borza

dné 20. oktobra 1899.			
Skupni državni dolg v notah.	99	gld.	55 kr.
Skupni državni dolg v srebru.	117	gld.	40
Avstrijska zlata rentna	99	gld.	60
Avstrijska krona rentna 4%.	115	gld.	50
Ogerska zlata rentna 4%.	94	gld.	70
Ogerska krona rentna 4%.	902	gld.	—
Kreditne delnice.	363	gld.	50
London vista.	120	gld.	80
Nemški drž. bankovci za 100 mark	58	gld.	97 1/2
30 mark.	11	gld.	78
30 frankov.	9	gld.	57
Italijanski bankovci	44	gld.	50
C. kr. cekini	5	gld.	70

Vse vrednostne papirje preskrbuje **BANKA MAKŠ VERŠEC**, Ljubljana, Selenburgove ulice 3. Šrečke na mesečne obroke po 2, 3, 5—10 gld.

Lepo stanovanje

s 3 sobami, kuhinjo in pritliklinami odda se po ceni za 1. november v hiši št. 8 v Gradaški ulici. (1897—3)

Ces. kr. avstrijske državne železnice.

Izvod iz voznega reda

veljaven od dne 1. oktobra 1899. leta.

Odhod iz Ljubljane juž. kol. **Proga** do **Trbiča**. Ob 12. uri 5 m. po noči osonni vlak v Trbič, Beljak, Celovec, Franzensfeste, Ljubno; čez Selthal v Ausse, Solnograd; čez Klein-Reifling v Steyr, v Linc, na Dunaj via Amstetten. — Ob 7. uri 5 m. zjutraj osonni vlak v Trbič, Pontabel, Beljak, Celovec, Franzensfeste, Ljubno, Dunaj; čez Selthal v Solnograd, čez Amstetten na Dunaj. V oktobru in aprilu ob nedeljah in praznikih v Linc. — Ob 11. uri 50 m. dopoldne osonni vlak v Trbič, Pontabel, Beljak, Celovec, Ljubno, Selthal, Dunaj. — Ob 4. uri 2 m. popoldne osonni vlak v Trbič, Beljak, Celovec, Ljubno, čez Selthal v Solnograd, Lend-Gastein, Zell ob jezeru, Inomost, Bregenc, Curih, Genevo, Pariz; čez Klein-Reifling v Steyr, Linc, Budejevice, Plzenj, Marijine vane, H-b, Franzove vane, Karlove vane, Prago, Lipsko, Dunaj via Amstetten. — **Proga v Novo mesto in v Kočevje.** Osonni vlaki: Ob 6. uri 54 m. zjutraj, ob 1. uri 5 m. popoldne, ob 6. uri 55 m. zvečer. — **Prihod v Ljubljano** juž. kol. **Proga iz Trbiča**. Ob 5. uri 46 m. zjutraj osonni vlak z Dunaja via Amstetten, Lipskega, Prage, Francovih varov, Karlovih varov, Heba, Marijinih varov, Plznja, Budejevic, Solnograda, Linca, Steyra, Ausseja, Ljubna, Celovca, Beljaka, Franzensfeste. — Ob 11. uri 17 m. dopoldne osonni vlak z Dunaja via Amstetten, Karlovih varov, Heba, Marijinih varov, Plznja, Budejevic, Solnograda, Linca, Steyra, Pariza, Geneve, Curiha, Bregence, Inomosta, Zella ob jezeru, Lend-Gasteina, Ljubna, Celovca, Linca, St. Mohorja, Pontabla. — Ob 4. uri 57 m. popoldne osonni vlak z Dunaja, Ljubna, Selthala, Beljaka, Celovca, Franzensfesta, Pontabla. — Ob 9. uri 6 m. zvečer osonni vlak z Dunaja, Solnograda, Ljubna, Beljaka, Celovca, Franzensfesta, Pontabla. — **Proga iz Novega mesta in Kočevja.** Osonni vlaki: Ob 8. uri in 21 m. zjutraj, ob 2. uri 32 m. popoldne in ob 8. uri 48 m. zvečer. — **Odhod iz Ljubljane** drž. kol. v **Kamnik**. Ob 7. uri 23 m. zjutraj, ob 2. uri 5 m. popoldne, ob 6. uri 10 m. in ob 10. uri 25 m. zvečer, poslednji vlak le ob nedeljah in praznikih v oktobru. — **Prihod v Ljubljano** drž. kol. iz **Kamnika**. Ob 6. uri 55 m. zjutraj, ob 11. uri 8 m. dopoldne, ob 6. uri 10 m. in ob 9. uri 55 m. zvečer, poslednji vlak le ob nedeljah in praznikih v oktobru. (1206)

Zahvala.

Za premnoge dokaze odkritosrčnega sočutja med boleznijo in povodom smrti nepozabnega sina, oziroma brata, strica in svaka, gospoda

Friderika Homanna

trgovca in posestnika v Radovljici

izrekajo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, posebej pa še vsem darovateljem obilih prekrasnih vencev, čestitej domačej in vnanjej duhovšini, gospodom pevcev, vsem c. kr. uradom in oblastvom, občinskemu zastopu, domačej posojilnici, krajnemu šolskemu svetu, šolskemu vodstvu in učitelstvu, domačemu in okoliškemu gasilskemu društvu in vsem ostalim za ogromno spremstvo k večnemu počitku najtoplejšo zahvalo

V Radovljici, dné 20. oktobra 1899.

žalujoči ostali.

Podpisano generalno ravateljstvo

zavarovalne družbe

„The Mutual Life Insurance Company of New-York“
na Dunaju

usoja si naznanjati, da je
generalno zastopstvo družbe za Kranjsko in za slovenske pokrajine Štajerske in Koroške
z današnjim dnem poverilo gospodu

dr. Alfonzu Mosché

v Ljubljani, Franciškanske ulice št. 16.

Na Dunaju, dné 1. oktobra 1899.

Generalno ravateljstvo

„The Mutual Life Insurance Company of New-York“
na Dunaju.

(1910)

Priporočava (21—241)

Kulmbaško sladno pivo

pastorizovano v steklenicah

znano po svojih izvrstnih učinkih.

Kavčič & Lilleg

v Ljubljani, v Prešernovih ulicah.

Brady-jeve kapljice za želodec
(prej) **Brady-jeve Marijacejske kapljice za želodec**
prirejene v lekarni „pri ogerskem kralju“
Karla Brady-ja na Dunaji, I, Fleischmarkt 1.

v obče izkušeno in poznato zdravilo, ki oživlja in okrepuje želodec, če je prebava motena, in sploh pri želodčnih bolečinah.

Cena steklenice 40 novč.
Dvojnja steklenica 70 „

Usojam se opozarjati še jedenkrat, da se moje kapljice za želodec čestokrat ponarejajo. Pazi naj se torej pri kupovanju na gorenjo varstveno znamko s podpisom **C. Brady**, in naj se zavrne vse kot nepristne, ako nimajo te znamke in podpisa **C. Brady**.

Kapljice za želodec lekarnarja **C. Brady-ja** (prej **Marijacejske kapljice za želodec**) so shranjene v rudečih nagubanih skatljah in imajo podobo sv. Matere Božje Marijacejske (kot varstveno znamko). Pod to znamko mora biti podpis **C. Brady**.
Deli so navedeni. (1829—3)
Kapljice za želodec se pristne dobivajo v vseh lekarnah.

Št. 27.442.

Na Dunaji, 9. oktobra 1899.

Z. 27.442.

Wien, am 9. October 1899.

Notica.

Pri c. kr. tobačni glavni tovarni v Ljubljani se popolnjuje mesto

zdravnika

III. kategorije z letno nagrado 800 goldinarjev.

Podrobnosti so razvidne iz dotičnega razglaš v listu „Wiener Zeitung“ in v ljubljanskem uradnem listu.

Razglas se tudi more vpogledati pri c. kr. generalnem ravateljstvu tobačne režeje na Dunaju, kakor tudi pri vseh c. kr. tobačnih tovarnah.

Notiz.

Bei der k. k. Tabak-Haupt-Fabrik in Laibach kommt die Stelle eines

Fabriksarztes

III. Kategorie mit dem Jahreshonorare von 800 Gulden zur Besetzung.

Das Nähere ist aus der bezüglichen Kundmachung in der „Wiener Zeitung“, sowie aus dem in Laibach erscheinenden Amtsblatte zu ersehen.

Die Kundmachung kann auch bei der k. k. General-Direction der Tabakregie in Wien, sowie bei sämtlichen k. k. Tabakfabriken eingesehen werden. (1902—1)

Na prodaj je

pri kolodvoru južne železnice v Postojini

okoli 2500 metrov jelovih suhih drv

po jako ugodni ceni, meter 1 gld.

Kdor želi kupiti naj se oglasi pri

Franu Jurcu

lesotrzcu v Postojini.

Drva se bodo prodajala na lici mesta skupno in tudi na drobno od 2 metrov naprej.

Dobivajo se tudi preklane debele drva in tudi bukove po pogojenih cenah.

(1887—3)

Semenj v Lescah

ki bode

(1907—2)

v soboto, dné 21. oktobra t. l.

ne bode na prejšnjem prostoru, marveč

ob cesti proti Bledu

nasproti hôtelu „Triglav“

posestvu gospoda A. Hauptmanna.